

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

- Xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế diễn ra mạnh mẽ trong phạm vi toàn thế giới. Nền kinh tế thế giới chuyển dần từ kinh tế công nghiệp sang kinh tế hậu công nghiệp hay kinh tế tri thức nhờ sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, công nghệ, nhờ sự phát triển của công nghệ thông tin và mạng lưới Internet là một trong số những đặc điểm nổi bật của thế giới đầu thế kỉ XXI. Đặc điểm trên cùng với quá trình phi tập trung hóa, đại chúng hóa giáo dục đã dẫn tới yêu cầu gia tăng về năng lực tự quản của các cơ sở giáo dục. Khi các năng lực này yếu kém, chất lượng giáo dục sẽ không đáp ứng yêu cầu đặt ra. Khi đó, quản lý chất lượng (QLCL) trở thành công cụ để tăng cường chất lượng cho các trường học. Tự đánh giá (TĐG) như là một mắt xích trong quá trình đảm bảo chất lượng (ĐBCL) được quan tâm nghiên cứu.

- *Về phương diện lí luận:* TĐG trong ĐBCL là vấn đề được nhiều nhà khoa học và giới quản lý ở các nước phát triển quan tâm. Trên thế giới hiện nay tồn tại nhiều cách tiếp cận để đưa ra khái niệm TĐG. Lựa chọn khái niệm TĐG, xây dựng khung lí luận cho hoạt động TĐG (*đặc biệt là xác định vị trí, vai trò của TĐG; điều kiện, nội dung TĐG*) để chất lượng trường THPT được nâng lên sau khi tiến hành TĐG là vấn đề cần nghiên cứu, làm rõ.

- *Về phương diện thực tiễn:* Thực tiễn tự đánh giá trong quản lý chất lượng ở trường THPT cho thấy: Các trường phổ thông ở Hoa Kỳ, Scotlen (Anh) và một số quốc gia khác như Croatia; Slovenia... trong đó có một số nước cũng đang trong quá trình chuyển đổi như Việt Nam đã quan tâm, thực hiện việc TĐG trong ĐBCL. Trường học ở các quốc gia này đã chủ động trong việc quản lý, tổ chức hoạt động TĐG như xác định mục tiêu chất lượng, xây dựng chuẩn chất lượng và các quy trình chất lượng; thực hiện các quy trình chất lượng; TĐG theo chuẩn và quy trình...

Ở Việt Nam, các trường THPT bước đầu đã quan tâm tới tự đánh giá chất lượng nhà trường. Nhưng hoạt động tự đánh giá mà các trường THPT đang tiến hành có lẽ là một bộ phận của đảm bảo chất lượng, có nâng cao chất lượng nhà trường hay chỉ là một hoạt động giúp cho kiểm định chất lượng là điều vẫn chưa rõ ràng.

Xuất phát từ các lý do trên, nghiên cứu sinh lựa chọn đề tài: “*Cơ sở lí luận và thực tiễn của tự đánh giá trong quản lý chất lượng ở trường trung học phổ thông*” cho luận án tiến sĩ của mình.

2. Mục đích nghiên cứu

Xác định cơ sở lí luận và thực tiễn của tự đánh giá trong quản lý chất lượng (tập trung vào cấp độ đảm bảo chất lượng) ở trường THPT, trên cơ sở đó đề xuất một số biện pháp đổi mới hoạt động tự đánh giá ở trường THPT Việt Nam.

3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu

3.1. *Khách thể nghiên cứu:* QLCL ở trường THPT.

3.2. *Đối tượng nghiên cứu:* TĐG trong ĐBCL ở trường THPT.

4. Nội dung và phạm vi nghiên cứu

4.1. *Nội dung nghiên cứu*

- Tổng hợp, phân tích, xác định cơ sở lí luận về TĐG trong QLCL ở trường THPT. Tập trung vào TĐG theo cấp độ ĐBCL.

- Nghiên cứu thực tiễn TĐG chất lượng ở trường trung học trên thế giới.

- Đánh giá thực trạng hoạt động TĐG ở trường THPT thông qua việc nghiên cứu trường hợp điển hình tại tỉnh Thái Bình.

- Đề xuất một số biện pháp đổi mới hoạt động TĐG ở trường THPT Việt Nam.

- Thử nghiệm một số biện pháp được đề xuất trong luận án.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

- Cơ sở lí luận của TĐG trong QLCL ở trường THPT được nghiên cứu chủ yếu là TĐG theo cấp độ đảm bảo chất lượng

- Nghiên cứu thực trạng TĐG ở trường THPT Việt Nam được giới hạn phạm vi nghiên cứu trường hợp điển hình ở Thái Bình

- Phòng vấn sâu 30 người gồm: các nhà khoa học, chuyên gia về QLCL giáo dục ở Bộ GD&ĐT, Viện KHGD Việt Nam, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; lãnh đạo sở, phòng ban của các sở GD&ĐT: Thái Bình, Điện Biên, Hà Nội, Hải Phòng, Đà Nẵng, Kiên Giang và hiệu trưởng (phó hiệu trưởng) trường THPT ở Thái Bình.

- Khảo sát bằng phiếu hỏi ý kiến đối với: 200 cán bộ, giáo viên tại 10 trường THPT ở 4 huyện, thành phố của tỉnh Thái Bình.

- Tiến hành thử nghiệm một số biện pháp được đề xuất.

5. Giải thuyết khoa học

Về mặt lí luận cũng như thực tiễn QLCL giáo dục ở các quốc gia phát triển, TĐG được xác định là một khâu (thành phần) của hệ thống ĐBCL; trong khi đó TĐG trong các trường THPT ở Việt Nam mà tác giả luận án tiến hành khảo sát chỉ thực hiện chức năng đáp ứng yêu cầu KĐCL (đánh giá ngoài), hơn nữa việc TĐG cũng chưa được tiến hành bài bản, theo quy trình và nội dung hợp lý, cũng không được tiến hành trên cả hai cấp độ (cấp trường và cấp bộ môn). Việc xác định và thực hiện các biện pháp TĐG như một khâu (một thành phần) của hệ thống đảm bảo chất lượng giúp TĐG thực hiện hai chức năng: (1) duy trì và nâng cao chất lượng thường xuyên và (2) đáp ứng yêu KĐCL (đánh giá ngoài) trường THPT

6. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu

6.1. Cách tiếp cận

Luận án được thực hiện trên cơ sở sử dụng các cách tiếp cận: Tiếp cận hệ thống; tiếp cận QLCL trong sự thay đổi của hệ thống KT, XH, chuyển từ bao cấp sang thị trường, thay đổi cấp độ QLCL từ KSCL sang ĐBCL; tiếp cận QLCL theo mục tiêu.

6.2. Phương pháp nghiên cứu

Có ba nhóm phương pháp nghiên cứu chính được sử dụng.

- Nhóm phương pháp nghiên cứu lí luận

- Nhóm phương pháp nghiên cứu thực tiễn: *điều tra bằng bảng hỏi, phỏng vấn nhóm và phỏng vấn sâu, quan sát; nghiên cứu sản phẩm, khảo nghiệm, thử nghiệm và tổng kết kinh nghiệm.*

- Nhóm phương pháp thống kê toán

7. Nơi thực hiện nghiên cứu Viện KHGD Việt Nam

8. Luận điểm khoa học

- Hiện nay TĐG ở trường THPT chưa được tổ chức bài bản theo quy trình và nội dung hợp lý, chưa được tiến hành trên cả hai cấp độ (cấp trường và cấp bộ môn); TĐG mới đáp ứng KĐCL, chưa đáp ứng nâng cao chất lượng thường xuyên.

- Đề thực hiện TĐG trong ĐBCL, trước tiên cần tiến hành QLCL bên trong.

- Xác định, thực hiện các biện pháp TĐG trong ĐBCL sẽ góp phần nâng cao chất lượng và đáp ứng KĐCL trường THPT

9. Những đóng góp mới của luận án

- Xác định, làm rõ nội hàm khái niệm TĐG trong ĐBCL.

- Nêu ra các điều kiện thực hiện và nội dung cơ bản của TĐG trong ĐBCL ở trường THPT.

- Thực tiễn TĐG ở trường THPT (của một số quốc gia trên thế giới và ở Việt Nam qua nghiên cứu trường hợp điển hình ở Thái Bình); kinh nghiệm TĐG cho các trường THPT Việt Nam.

- Đề xuất, thử nghiệm một số biện pháp đổi mới TĐG ở trường THPT Việt Nam.

- Đề xuất một số kiến nghị đối với Bộ GD&ĐT; với các sở GD&ĐT và với các trường THPT việc tổ chức hoạt động TĐG trong ĐBCL.

10. Bộ cục của luận án Luận án gồm có mở đầu, kết luận, kiến nghị và 3 chương.

Chương 1 Cơ sở lí luận của TĐG trong QLCL ở trường trung học phổ thông

Chương 2 Cơ sở thực tiễn của TĐG trong QLCL ở trường trung học phổ thông

Chương 3 Các biện pháp đổi mới TĐG ở trường trung học phổ thông Việt Nam

CHƯƠNG 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA TỰ ĐÁNH GIÁ TRONG QUẢN LÝ CHẤT LƯỢNG Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

1.1. Lịch sử nghiên cứu vấn đề QLCL và TĐG trong QLCL

1.1.1. Lịch sử hình thành, phát triển của QLCL, TĐG chất lượng

Ở nước ngoài, QLCL đã được các doanh nghiệp sử dụng rộng rãi trong sản xuất và dần được đưa vào trong giáo dục.

TĐG đã được nhiều cơ sở giáo dục sử dụng để nâng cao chất lượng của mình. Tại Việt Nam, QLCL giáo dục phổ thông nói chung và TĐG phục vụ cho KĐCL giáo dục phổ thông nói riêng không phải vấn đề mới ở Việt Nam. Nhưng TĐG các cơ sở giáo dục phổ thông đề: (1) duy trì và nâng cao chất lượng thường xuyên và (2) đáp ứng yêu cầu KĐCL (*TĐG trong đảm bảo chất lượng*) là vấn đề mới.

1.1.2. Một số nghiên cứu về QLCL, TĐG chất lượng

Ngoài nước: - “*Quality without Tears*” của Crosby P. (1984); “*Studies in Educational Evaluation*” của Gerry McNamara, Joe O’Hara (2008); “*Total quality management in Education*” của Sallis E. (1993) và “*Quality Management and Quality Assurance in European Higher Education*” của Van Vught F.A. & Westerheijden D.F. (1993) đã: đưa ra những cách tiếp cận khác nhau đối với khái niệm chất lượng; phân tích làm rõ vấn đề cải thiện chất lượng ở các trường học và cải thiện chất lượng với việc phát triển nhà trường; chỉ ra vấn đề QLCL ở một số trường học chưa đáp ứng các yêu cầu của xã hội đề ra; đề cập tới các cấp độ QLCL và mối quan hệ giữa chúng.

- Các tác giả: Alexander Bilcik, Ph.D., Jozef Kadnar, MSc. Eng.(2011) trong “*Self-Evaluation in managerial work within educational institutions*”; Gerry McNamara, Joe O’Hara (2008) trong “*Studies in Educational Evaluation*”; Nada

Pozar Matijasic, Mateja Gajgar trong “*Self-Evaluation in the system of quality assessment and Assurance in Slovenia*” và các nhà kiểm định chất lượng Scotlen trong cuốn sách *Chỉ dẫn đánh giá và ĐBCL trong trường trung học* đã chỉ ra tầm quan trọng của TĐG; trình bày, phân tích làm rõ về quá trình TĐG, phương pháp TĐG; trình tự các bước của quá trình TĐG trong QLCL trường trung học. Quyền tự chủ (QTC) và trách nhiệm xã hội (TNXH) đối với việc TĐG ở trường trung học cũng đã được Gerry McNamara, Joe O’Hara và các nhà kiểm định CLGD Scotlen đưa ra.

Trong nước: Các nghiên cứu về TĐG, về QLCL giáo dục chưa nhiều, tập trung vào giáo dục đại học. Một số tác giả tiêu biểu như: Nguyễn Đức Chính (chủ biên) (2002) với cuốn sách “*Kiểm định chất lượng trong giáo dục đại học*”; Phạm Thành Nghị (2013), “*Quản lý chất lượng giáo dục*”; Nguyễn Kim Dung (2008) với “*Các mô hình đảm bảo chất lượng trên thế giới và đề nghị ở Việt Nam*” và Phạm Xuân Thanh (2005) với “*Đảm bảo chất lượng giáo dục đại học: Sự vận dụng vào thực tiễn của Việt Nam*” ... đã nghiên cứu về cơ sở lí luận; về các cách tiếp cận ĐBCL trên thế giới; về các nguyên tắc, lĩnh vực QLCL trong trường học; về các cấp độ QLCL; về vai trò; quy trình và nội dung TĐG cơ sở đào tạo đại học ... Quan niệm, bối cảnh, nhu cầu TĐG, nội dung, các bước cũng như việc thiết kế quá trình và tiến hành TĐG được Phạm Thành Nghị nêu ra trong cuốn sách của mình.

1.1.3. Đóng góp của những công trình nghiên cứu đã có và một số vấn đề đặt ra

Đóng góp của những công trình nghiên cứu đã nêu

- Các nghiên cứu đã nêu ra: Cách tiếp cận khái niệm chất lượng. Vị trí, vai trò của QLCL. Các cấp độ QLCL và mối quan hệ giữa các cấp độ QLCL trong giáo dục.

- Về TĐG, các nghiên cứu đã nêu ra: vị trí, vai trò của TĐG và những vấn đề cần đánh giá trong trường học; QTC và TNXH của nhà trường khi tổ chức TĐG và kinh nghiệm tổ chức TĐG ở một số quốc gia, trường học ...

Một số vấn đề có liên quan đến luận án chưa được làm rõ trong các nghiên cứu:

- Một số khái niệm liên quan đến TĐG trong ĐBCL ở trường THPT.

- Vị trí, vai trò ... của TĐG trong ĐBCL ở trường THPT.

- Điều kiện, nội dung TĐG trong ĐBCL ở trường THPT ...

1.2. Chất lượng và QLCL trong trường trung học phổ thông

1.2.1. Chất lượng

- Khái niệm chất lượng: Khái niệm chất lượng có tính động và đa chiều. Trên thế giới hiện có 4 cách tiếp cận cơ bản, luận án đã kết hợp những điểm mạnh trong hai cách tiếp cận thứ ba và thứ tư để đưa ra khái niệm chất lượng. Khi đó *Chất lượng là sự phù hợp với chuẩn mực được xác định và chuẩn được xác định phải phù hợp với mục tiêu được xác định trên cơ sở đáp ứng nhu cầu của người sử dụng.*

- Chất lượng giáo dục và chất lượng trường THPT trong luận án được hiểu như sau:

Chất lượng giáo dục là sự phù hợp với chuẩn chất lượng đã được xác định, chuẩn được xây dựng dựa trên mục tiêu của giáo dục đã đề ra, đáp ứng nhu cầu của người sử dụng dịch vụ và các sản phẩm của giáo dục.

Chất lượng trường THPT là mức độ đạt được của nhà trường so với chuẩn chất lượng đã xác định, chuẩn chất lượng phải phù hợp với mục tiêu được đặt ra đối với nhà trường.

Mỗi trường THPT có một mục tiêu chất lượng khác nhau, do đó cần có chuẩn chất lượng khác nhau căn cứ chuẩn chất lượng chung của Bộ GD&ĐT.

1.2.2. Quản lý chất lượng

Có nhiều quan niệm khác nhau về QLCL, luận án đã vận dụng quan niệm thứ ba để đưa ra khái niệm QLCL trường THPT. Khi đó: *Quản lý chất lượng trường THPT là tất cả các hoạt động quản lý trong nhà trường nhằm xác định các mục tiêu, nhiệm vụ của chính sách chất lượng, trách nhiệm của các đối tượng có liên quan đến chất lượng; tổ chức triển khai thực hiện những chính sách và trách nhiệm này.*

Mục tiêu của chính sách chất lượng là nâng cao mức độ thỏa mãn, hài lòng của các đối tượng quan tâm đến chất lượng nhà trường trên cơ sở chi phí hợp lý và tối ưu. Nhiệm vụ của chính sách QLCL bao gồm: lập kế hoạch chất lượng; thực hiện kế hoạch chất lượng; đánh giá chất lượng và cải thiện chất lượng. Trách nhiệm các đối tượng trong trường có liên quan đến chất lượng là cán bộ quản lý, người dạy và người học nhằm tạo ra các “sản phẩm, dịch vụ” giáo dục đạt chuẩn và mục tiêu chất lượng đề ra.

1.2.3. Hệ thống ĐBCL và các cấp độ QLCL trong trường trung học phổ thông

1.2.3.1. Các thành tố của hệ thống ĐBCL trong trường THPT: Các thành tố của hệ thống ĐBCL trong trường THPT gồm: QLCL bên trong (lập kế hoạch chất lượng và thực hiện kế hoạch chất lượng); TĐG (đánh giá trong) và KĐCL (đánh giá ngoài).

1.2.3.2. Các cấp độ QLCL trong trường trung học phổ thông:

Có ba cấp độ QLCL, phát triển từ thấp lên cao gồm: *Kiểm soát chất lượng (KSCL), Đảm bảo chất lượng (ĐBCL) và Quản lý chất lượng tổng thể (QLCL TT).*

- Cấp độ Kiểm soát chất lượng:

Ở cấp độ KSCL, các chuẩn chất lượng được xác định từ các cấp quản lý cao hơn, sau đó đưa xuống cấp dưới thực hiện. Cấp trên đóng vai trò thanh tra và kiểm soát việc thực hiện của cấp dưới. Cấp độ QLCL này phù hợp với việc quản lý tập trung, với vai trò quyết định thuộc về những người điều hành cấp trên.

Đối với trường THPT, KSCL tập trung vào việc phát hiện những “sản phẩm” cuối cùng của quá trình giáo dục trong trường THPT không đạt các chuẩn mực theo quy định hiện hành. “Sản phẩm” được nhắc tới ở đây chính là người học (HS).

- Cấp độ Đảm bảo chất lượng:

Ở cấp độ ĐBCL, sự phối hợp giữa người quản lý và người thực hiện, giữa cấp trên và cấp dưới là rất chặt chẽ. Cấp độ QLCL này phù hợp với quá trình quản lý phi tập trung trong thời kỳ chuyển đổi.

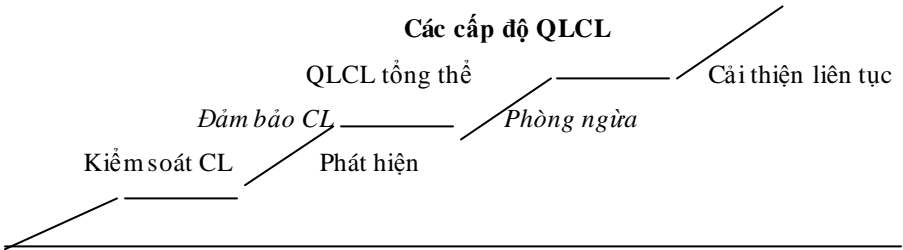
Đối với trường THPT, ĐBCL là một hệ thống các quy trình, các cơ chế tác động vào quá trình giáo dục ở nhà trường nhằm phòng ngừa sự xuất hiện “sản phẩm” giáo dục chất lượng thấp. Các tác động này diễn ra ngay từ khi quá trình giáo dục bắt đầu và sự tác động này tiếp tục diễn ra cho tới khi các “sản phẩm” giáo dục được “ra lò”.

- Cấp độ Quản lý chất lượng tổng thể:

QLCLTT nhằm vào việc cải thiện liên tục chất lượng, lấy việc thay đổi hệ thống giá trị và văn hóa của tổ chức làm trọng tâm. QLCLTT chỉ phù hợp với những tổ chức phát triển, có cấu trúc phi tập trung và các cơ chế điều hành mềm dẻo, phù hợp với hệ thống nơi mà các cơ sở giáo dục được giao QTC và trách nhiệm giải trình với khách hàng, với các cơ quan tài trợ và toàn xã hội.

Đối với trường THPT, QLCLTT đáp ứng đầy đủ các mục tiêu, các chuẩn mực được cấp có thẩm quyền quy định đối với cấp học. QLCLTT còn nghiên cứu các kì vọng, mong muốn của khách hàng, từ đó xác định các mục tiêu, các chuẩn mực cao hơn so với quy định để thiết kế các “*sản phẩm*”, dịch vụ đáp ứng nhu cầu của khách hàng (*khách hàng ở đây là: Nhà nước, xã hội, HS, CMHS, các trường đại học, cao đẳng, trung cấp, trường dạy nghề...*).

- Mối quan hệ giữa các cấp độ của QLCL: Theo Sallis trong “*Total quality management in Education*” (1993) thì ba cấp độ QLCL này được đặt trong mối quan hệ tiến hóa theo Sơ đồ sau:

Trước những thời cơ, thách thức đặt ra đối với các trường THPT trong điều kiện kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế, để tồn tại, phát triển bền vững thì các trường THPT cần áp dụng cấp độ ĐBCL vào QLCL nhà trường THPT.

1.3. Tự đánh giá và tự đánh giá trong đảm bảo chất lượng ở trường THPT

1.3.1. Khái niệm tự đánh giá

- Tự đánh giá: Phạm Thành Nghị trong “*Quản lý chất lượng giáo dục*” (2013) đã nêu: *TĐG sẽ được coi là một bước tiến tới đổi mới các hoạt động của cơ sở giáo dục bằng việc nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động đào tạo, nghiên cứu, phục vụ của từng đơn vị và toàn bộ tổ chức. Lúc đó, xây dựng một báo cáo cho đoàn kiểm định hay đánh giá đồng nghiệp sẽ chỉ còn là mục tiêu số hai (mục tiêu thứ yếu).*

- Tự đánh giá chất lượng ở trường THPT: Bộ GD&ĐT đã đưa ra khái niệm TĐG. Còn TĐG chất lượng ở trường THPT trong luận án này được hiểu như sau:

Tự đánh giá chất lượng ở trường THPT là hoạt động tự kiểm tra, xem xét việc xác định các điểm mạnh, điểm yếu, xây dựng và triển khai thực hiện kế hoạch chất lượng của nhà trường có đáp ứng chuẩn chất lượng do Bộ GD&ĐT và nhà trường đề ra, đáp ứng sự mong đợi của các đối tượng quan tâm tới chất lượng nhà trường.

TĐG chất lượng ở trường THPT dù là TĐG trong khuôn khổ ĐBCL (*TĐG là một trong ba thành tố của ĐBCL*) hay TĐG trong khuôn khổ KĐCL thì bản thân nó đều hướng tới việc nâng cao chất lượng nhà trường. Tuy nhiên, TĐG chỉ thực sự góp phần nâng cao chất lượng nếu đó là TĐG nằm trong khuôn khổ của ĐBCL, còn TĐG nằm trong khuôn khổ của KĐCL chỉ góp phần xác định chất lượng, không giúp nhiều cho việc nâng cao chất lượng nhà trường.

1.3.2. Tự đánh giá trong đảm bảo chất lượng ở trường trung học phổ thông

TĐG thực chất chỉ tồn tại một cách đúng nghĩa ở cấp độ ĐBCL. Luận án tập trung làm rõ một số dấu hiệu, đặc điểm của TĐG theo hướng ĐBCL ở trường THPT: *mục đích, vị trí của TĐG, vai trò, động lực, nguyên tắc, điều kiện TĐG; nguồn lực, các cấp độ TĐG, lĩnh vực TĐG, chuẩn, tiêu chí, quy trình, tổ chức, chỉ đạo, kiểm tra, QTC, TNXH và kết quả cuối cùng của hoạt động TĐG.*

1.3.3. Các điều kiện để thực hiện TĐG ở trường trung học phổ thông trong ĐBCL

Các điều kiện để TĐG trong ĐBCL ở trường THPT gồm có các điều kiện chung và các điều kiện tiên quyết.

- Điều kiện chung: Điều kiện thứ nhất, hoạt động TĐG của các trường THPT được đảm bảo về mặt pháp lí. Điều kiện thứ hai, trường THPT phải có quyền tự chủ (QTC) và phải chịu trách nhiệm xã hội (TNXH) về hoạt động TĐG của mình.

- Điều kiện tiên quyết: *Điều kiện tiên quyết thứ nhất:* Nhà trường lập kế hoạch chất lượng với hai nội dung: *thứ nhất*, xác định sứ mệnh, đề ra mục tiêu chất lượng và chuẩn mực chất lượng cần đạt được; *thứ hai*, xây dựng các quy trình chất lượng. *Điều kiện tiên quyết thứ hai:* Nhà trường thường xuyên thực hiện kế hoạch chất lượng (thực hiện các quy trình chất lượng để đạt chuẩn và mục tiêu chất lượng).

1.4. Nội dung cơ bản của tự đánh giá trong đảm bảo chất lượng ở trường THPT

TĐG trường THPT ở nước ta hiện nay là TĐG nhà trường (cấp trường). Thông tư 42/2012/TT-BGDĐT của Bộ GD&ĐT đã nêu ra tiêu chuẩn đánh giá một số bộ phận (đơn vị) trong trường trung học nhưng thiếu các tiêu chuẩn đánh giá chất lượng của một trong những bộ phận (đơn vị) quan trọng nhất trong nhà trường là đánh giá chất lượng các tổ, nhóm bộ môn. Thực tế chất lượng bộ môn đóng vai trò rất quan trọng trong việc tạo ra chất lượng chung của nhà trường. Các bộ môn có đạt chuẩn thì nhà trường mới đạt chuẩn. Do đó, để thực hiện TĐG trường THPT trong ĐBCL cần tiến hành đồng thời việc TĐG ở hai cấp độ: cấp trường (cơ sở giáo dục) và cấp bộ môn.

1.4.1. Nội dung của tự đánh giá cấp trường

TĐG cấp trường gồm 6 nội dung chính sau: *Lựa chọn mô hình đánh giá; Lập kế hoạch tự đánh giá; lựa chọn lĩnh vực tự đánh giá; xác định các phương pháp thu thập minh chứng; xây dựng quy trình tự đánh giá; Tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian, xác định nguồn kinh phí thực hiện; Tiến hành trình tự đánh giá; Phân tích, đánh giá và chuẩn bị báo cáo tự đánh giá; Công bố kết quả tự đánh giá*

1.4.1.1. Lựa chọn mô hình đánh giá: Trên cơ sở phân tích hai mô hình: thành tố và quá trình, luận án chỉ ra mô hình quá trình là mô hình thích hợp với trường THPT.

1.4.1.2. Lập kế hoạch TĐG: Nội dung của lập kế hoạch TĐG gồm: lựa chọn lĩnh vực TĐG; xác định phương pháp thu thập minh chứng; xây dựng quy trình TĐG.

- Lựa chọn lĩnh vực TĐG: Trên cơ sở so sánh các lĩnh vực TĐG theo quy định của Bộ GD&ĐT với các lĩnh vực TĐG được hai nhà khoa học Alexander Bilcik và Jozef Kadnar đưa ra, luận án đã chỉ ra sự cần thiết phải bổ sung và sắp xếp lại trật tự các lĩnh vực TĐG.

- Xác định các phương pháp thu thập minh chứng: Luận án đã nêu ra và phân tích một số phương pháp thu thập minh chứng thường gặp. Kết quả cho thấy, để đảm bảo độ tin cậy của các minh chứng cần kết hợp nhiều phương pháp thu thập khác nhau.

- Xây dựng quy trình TĐG trong trường THPT

Từ kết quả so sánh quy trình TĐG do các nhà khoa học (*ở Scotlen; ở Slovakia như Alexander Bilcik và Jozef Kadnar; Phạm Thành Nghị ở Việt Nam*) nêu ra với quy trình TĐG do Bộ GD&ĐT quy định, luận án đã chỉ ra một số bước quan trọng trong quy trình TĐG như xác định lí do cần TĐG, chuẩn bị TĐG, sử dụng kết quả TĐG để cải thiện chất lượng... chưa được nêu ra trong quy trình TĐG của Bộ GD&ĐT. Do vậy cần bổ sung, hoàn thiện quy trình TĐG trong trường THPT theo cấp độ ĐBCL.

1.4.1.3. Tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian, xác định nguồn kinh phí

- Tổ chức nhân sự: cần huy động được toàn thể CB, GV trong trường tham gia hoạt động TĐG; cần xác định rõ người thiết kế, người thực thi, người chỉ đạo, kiểm tra, điều chỉnh hoạt động TĐG.

- Phân bổ thời gian: cần phân bổ thời gian cho từng bước trong quy trình, cho từng nội dung tự đánh giá một cách hợp lí, đúng tiến độ đề ra. Khác với TĐG thường xuyên ở trường THPT theo năm học như hiện nay, TĐG theo cấp độ ĐBCL thường được tổ chức theo chu kì 5 năm đối với lần TĐG đầu tiên, các lần sau có thể 5 năm hoặc rút xuống 3 năm tùy tình hình cụ thể.

- Xác định nguồn kinh phí tổ chức hoạt động: sử dụng nguồn ngân sách Nhà nước theo quy định và các nguồn tài chính trong nhà trường. Ngoài ra có thể khai thác, huy động các nguồn tài chính khác bên ngoài nhà trường theo hình thức xã hội hóa.

1.4.1.4. Tiến hành trình tự đánh giá:

Sau khi lập kế hoạch TĐG, tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian và chuẩn bị kinh phí nhà trường tiến hành thực hiện TĐG theo trình tự các lĩnh vực (nội dung) TĐG đã xác định. Khi tiến hành TĐG theo các lĩnh vực (nội dung) đã xác định cần căn cứ vào các chỉ số thực hiện (*tiêu chuẩn, tiêu chí*) chất lượng đã xác định để thấy được mức độ đạt được của từng nội dung.

Các lĩnh vực cần TĐG theo trình tự là: *tuyên bố sứ mệnh và mục tiêu; nhu cầu TĐG; quản lý, phát triển nội dung chương trình học tập; tổ chức và quản lý nhà trường; môi trường dạy và học, về đội ngũ CB, GV, HS; cơ sở vật chất, kỹ thuật và tài chính; quan hệ giữa nhà trường với gia đình và xã hội; hoạt động giáo dục; kết quả giáo dục; so sánh kết quả TĐG của nhà trường với các trường THPT khác.*

1.4.1.5. Phân tích, đánh giá và chuẩn bị báo cáo tự đánh giá

- Phân tích, đánh giá mức đạt được so với chuẩn chất lượng đã đề ra: Sau khi tập hợp tất cả các dữ liệu, minh chứng thu thập được thì hội đồng TĐG và nhóm chuyên gia tiến hành phân tích, xem xét đánh giá mức độ đạt được của từng lĩnh vực được đánh giá so với chuẩn chất lượng đã đề ra.

- Chuẩn bị báo cáo TĐG: Báo cáo TĐG là sản phẩm đầu ra của hoạt động TĐG. Do vậy, báo cáo này cần thể hiện được toàn bộ những gì mà hội đồng TĐG đã làm, kết quả thu được, các ý kiến, kiến nghị của hội đồng với nhà trường nhằm duy trì, cải tiến chất lượng. Báo cáo TĐG do nhóm thư kí của hội đồng TĐG soạn thảo.

- Đề xuất biện pháp cải tiến chất lượng với những nội dung, lĩnh vực chưa đạt so với chuẩn chất lượng.

1.4.1.6. Công bố kết quả tự đánh giá

- Kết quả TĐG được công khai báo cáo trước các nhóm đối tượng quan tâm tới chất lượng nhà trường.

- Chuyển kết quả TĐG đến cơ quan có thẩm quyền là sở GD&ĐT để đề nghị sở có kế hoạch về thẩm định, đánh giá ngoài, công nhận mức độ đạt chuẩn của nhà trường. Nhà trường cần lưu trữ các ghi chép TĐG, tài liệu TĐG, bằng chứng có liên quan và kết quả TĐG để những chu kì TĐG sau đó có dữ liệu đối chứng.

1.4.2. Nội dung tự đánh giá cấp bộ môn

Thông tư số 42/2012/TT-BGDĐT do Bộ GD&ĐT ban hành đã nêu ra một số nội dung đánh giá bộ môn. Tuy nhiên những nội dung này chưa được đánh giá sâu và kết quả đánh giá chưa phản ánh chất lượng bộ môn. Do đó, nếu coi TĐG cấp bộ môn là 1 cấp đánh giá trong hoạt động TĐG của nhà trường thì TĐG cấp bộ môn sẽ tập trung đánh giá việc quản lý các chuẩn mực, quy trình chất lượng môn học, các điều kiện ĐBCL môn học. Khi đó, TĐG cấp bộ môn cần tập trung vào một số nội dung quan trọng sau:

- Đánh giá việc lập kế hoạch chất lượng môn học: xác định mục tiêu môn học; xác định chuẩn môn học với các hệ tham chiếu tương ứng; cụ thể hóa hệ tham chiếu bằng các nội dung, công việc (*điều kiện tiên quyết thứ nhất*).

- Đánh giá việc hướng dẫn, thực hiện các quy trình chất lượng theo chuẩn môn học đã xác định (*điều kiện tiên quyết thứ nhất, thứ hai*). Như vậy, để đánh giá theo chuẩn môn học cần đánh giá rất nhiều nội dung, trong đó đánh giá chất lượng môn học là nội dung quan trọng nhất. TĐG cấp bộ môn trong luận án này tập trung vào tự đánh giá chất lượng môn học với các nội dung chính như: *xây dựng chuẩn đầu ra; chuẩn đánh giá; xây dựng và thực hiện quy trình TĐG chất lượng môn học*.

1.5. Một số yếu tố tác động tới hoạt động TĐG trong ĐBCL ở trường THPT

Có hai loại yếu tố tác động tới hoạt động TĐG, đó là yếu tố tác động từ bên ngoài nhà trường (*gọi tắt là yếu tố tác động bên ngoài*) và yếu tố tác động từ bên trong nhà trường (*gọi tắt là yếu tố tác động bên trong*).

- Yếu tố bên ngoài nhà trường tác động trực tiếp lên hoạt động TĐG là các quy định của Bộ và chỉ đạo của sở GD&ĐT.

- Yếu tố tác động bên trong, gồm: con người, tổ chức, đổi mới QLCL, cơ sở vật chất, thiết bị, kĩ thuật, tài chính,... nhưng yếu tố bên trong tác động mạnh nhất đến hoạt động TĐG là yếu tố đổi mới công tác QLCL của nhà trường (của tổ, nhóm bộ môn).

Kết luận chương 1 Trong chương 1, luận án đã đưa ra:

- Các khái niệm: chất lượng, chất lượng trường THPT; QLCL trường THPT và TĐG chất lượng ở trường THPT.

- Ba cấp độ QLCL trường THPT. ĐBCL là cấp độ QLCL phù hợp nhất với các trường THPT trong thời điểm hiện tại.

- TĐG thực chất chỉ tồn tại một cách đúng nghĩa ở cấp độ ĐBCL. Tự đánh giá trong đảm bảo chất lượng có hai chức năng cơ bản: tự đánh giá để nâng cao chất lượng thường xuyên và tự đánh giá để chuẩn bị cho kiểm định chất lượng. TĐG trong ĐBCL sẽ xác định chất lượng nhà trường đạt đến mức độ nào so với mục tiêu và chuẩn chất lượng được đề ra. TĐG trong đảm bảo chất lượng là tự đánh giá theo chuẩn trên cơ sở thực hiện các quy trình chất lượng.

- TĐG trong ĐBCL cần có các điều kiện thực hiện TĐG (02 điều kiện chung, 02 điều kiện tiên quyết)

- TĐG trong ĐBCL cần được thực hiện theo 2 cấp, cấp trường với 06 nội dung; cấp bộ môn với 03 nội dung.

- Các yếu tố tác động đến hoạt động TĐG gồm các yếu tố tác động bên ngoài và các yếu tố tác động bên trong.

CHƯƠNG 2. CƠ SỞ THỰC TIỄN CỦA TỰ ĐÁNH GIÁ TRONG QUẢN LÝ CHẤT LƯỢNG Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

2.1. Tự đánh giá chất lượng ở trường trung học trên thế giới

2.1.1. Tự đánh giá ở trường trung học của một số nước phát triển

Luận án giới thiệu về TĐG ở miền Tây Hoa Kỳ, TĐG môn học ở trường trung học bang Michigan, Hoa Kỳ và TĐG tại Scotlen – Vương quốc Anh

2.1.2. TĐG ở trường THPT tại một số quốc gia đang phát triển

Luận án đã giới thiệu TĐG ở trường trung học của Croatia, Slovakia, Slovenia. Ngoài ra, luận án đã giới thiệu TĐG tại trường St.Cettina, Malta.

2.2. Tự đánh giá chất lượng ở trường trung học phổ thông Việt Nam

2.2.1. Sơ lược về tự đánh giá chất lượng ở trường phổ thông Việt Nam

Lấy năm 2003 là năm Cục KT&KĐCL Giáo dục thuộc Bộ GD&ĐT được thành lập làm mốc, luận án đã giới thiệu sơ lược về TĐG chất lượng ở trường phổ thông Việt Nam trước năm 2003 và từ năm 2003 trở lại đây. TĐG chất lượng ở trường phổ thông Thái Bình từ năm 2003 tới nay cũng được trình bày trong phần này.

2.2.2. Thực trạng tự đánh giá chất lượng ở trường THPT Việt Nam qua nghiên cứu trường hợp điển hình ở Thái Bình

2.2.2.1. Phương pháp nghiên cứu: Luận án đã áp dụng một số phương pháp nghiên cứu như phỏng vấn nhóm và phỏng vấn sâu; khảo sát bằng phiếu hỏi; nghiên cứu sản phẩm để đánh giá thực trạng tự đánh giá chất lượng ở trường THPT tỉnh Thái Bình.

2.2.2.2. Kết quả nghiên cứu

a) Kết quả phỏng vấn đội ngũ cán bộ quản lý trường THPT:

Việc phỏng vấn tập trung vào một số nội dung như: *mục đích, vị trí, vai trò, động lực và nguyên tắc TĐG; các cấp độ TĐG; về tổ chức triển khai, chỉ đạo, đánh giá, điều chỉnh hoạt động TĐG và về kết quả thu về sau khi thực hiện TĐG*. Kết quả phỏng vấn cho thấy TĐG đã được các nhà trường tổ chức triển khai thực hiện. Tuy nhiên, việc thiếu động lực TĐG; mục đích TĐG chỉ để đối phó với thanh tra, KĐCL từ bên ngoài; với vai trò mờ nhạt của TĐG; với các nguyên tắc TĐG chưa được áp dụng nghiêm ngặt và với sự phụ thuộc quá lớn của các nhà trường vào các cơ quan quản lý cấp trên cho thấy TĐG ở trường THPT hiện nay chưa được thực hiện trong ĐBCL.

b) Kết quả khảo sát đội ngũ cán bộ, giáo viên kết hợp với nghiên cứu sản phẩm và phỏng vấn cán bộ quản lý về thực trạng tự đánh giá ở trường THPT

* Xây dựng và thực hiện các điều kiện TĐG

Xác định và thực hiện các điều kiện chung

- TĐG của các trường THPT đã được đảm bảo về mặt cơ sở pháp lí. Tuy vậy, hệ thống văn bản về QLCL giáo dục phổ thông hay thay đổi, chưa phù hợp với thực tiễn.

- Về quyền tự chủ (QTC) và trách nhiệm xã hội (TNXH) của trường THPT trong việc TĐG

Về QTC: kết quả khảo sát cho thấy nhà trường chưa được trao nhiều QTC trên hai lĩnh vực *lãnh đạo, điều hành (35.5%)* và *tuyển chọn, đào tạo, bồi dưỡng và sử dụng đội ngũ cán bộ tham gia hoạt động TĐG (29.5%)* nhưng ở hai lĩnh vực này các nhà trường cũng có QTC một phần (tỉ lệ lần lượt là 60.5% và 65.5%); có QTC một phần đối với *Tự chủ nguồn tài chính để tổ chức TĐG (64%)*. Nhà trường không có QTC ở hai lĩnh vực quan trọng nhất là *xác định mục tiêu chất lượng, chuẩn mực chất lượng, quy trình chất lượng và quy trình TĐG; trong việc xác định lĩnh vực (nội dung) TĐG, lựa chọn phương pháp thu thập minh chứng cho nhà trường* (tỉ lệ đánh giá nhà trường không có QTC lần lượt là 69% và 53%)

Về TNXH: nhà trường đã công khai việc huy động, sử dụng các nguồn lực từ nhà nước, từ xã hội so với kế hoạch mà nhà trường đề ra, đạt được khi tiến hành TĐG; chưa thực hiện tốt TNXH của mình khi thực hiện hai tiêu chí: *Tuyên bố sứ mệnh, mục tiêu chất lượng, các chuẩn mực chất lượng, quy trình chất lượng, các điều kiện ĐBCL đã được nhà trường thông báo công khai, đầy đủ cho các cơ quan quản lý, HS, CMHS và xã hội được biết; Lĩnh vực, quy trình và diễn biến quá trình TĐG, kết quả TĐG được thông tin kịp thời tới các thành viên trong nhà trường và các đối tượng quan tâm, các bên có liên quan đến chất lượng nhà trường để họ cùng tham gia giám sát hoặc đóng vai trò tư vấn cho nhà trường.*

Xác định và thực hiện các điều kiện tiên quyết

Trong các CB, GV được khảo sát có: 32% khẳng định nhà trường đã xây dựng được kế hoạch chất lượng, trong đó có 12% cho rằng hoạt động TĐG đã được đưa vào kế hoạch chất lượng; 69% không biết sứ mệnh, mục tiêu chất lượng của nhà trường; 63% đồng ý với TĐG của nhà trường dựa trên *Chuẩn chất lượng do Bộ GD&ĐT đề ra* và 0% nhất trí với ý kiến TĐG của nhà trường dựa trên *Chuẩn chất lượng do Bộ GD&ĐT đề ra và được nhà trường bổ sung* cho thấy phần lớn các trường THPT không thực hiện được nội dung *nhà trường cần xác định sứ mệnh, mục tiêu chất lượng và đề ra chuẩn chất lượng phù hợp với nhà trường dựa trên chuẩn chất lượng do Bộ GD&ĐT quy định*. Đa số CB, GV nhất trí với nhận định nhà trường chưa xây dựng các quy trình chất lượng. Ý kiến chuyên gia: không thực hiện TĐG theo chuẩn và bằng các quy trình chất lượng thì TĐG sẽ không đóng góp nhiều cho việc nâng cao chất lượng của trường THPT và thực tế các trường THPT chưa làm tốt TĐG theo chuẩn và bằng các quy trình chất lượng. Như vậy có thể nói nhà trường chưa làm tốt việc xác định và thực hiện các điều kiện tiên quyết để TĐG trong ĐBCL.

*** Thực trạng TĐG cấp trường**

Lựa chọn mô hình đánh giá: Các trường THPT được khảo sát đã lựa chọn mô hình quá trình làm mô hình TĐG cho nhà trường.

Lập kế hoạch TĐG

- **Xác định lĩnh vực TĐG:** Có 97% CB, GV khẳng định nhà trường đã TĐG theo 5 lĩnh vực do Bộ GD&ĐT quy định và thực hiện TĐG theo năm học; 6% CB, GV nhận định nhà trường thực hiện TĐG 5 lĩnh vực như Bộ GD&ĐT quy định và một số lĩnh vực TĐG được bổ sung khác. Ý kiến chuyên gia: xem xét sứ mệnh và mục tiêu chất lượng mà nhà trường đã xác định có phù hợp với thực tiễn của nhà trường tại thời điểm đánh giá; đánh giá nhu cầu TĐG của đội ngũ CB, GV là những lĩnh vực TĐG rất

quan trọng. Ý kiến CBQL của Bộ GD&ĐT: Trong các lĩnh vực TĐG cần đánh giá việc quản lý phát triển nội dung, chương trình học tập của học sinh. *Như vậy*, những lĩnh vực được các nhà trường lựa chọn để TĐG chưa đáp ứng yêu cầu đề ra về các lĩnh vực cần đánh giá của TĐG trong ĐBCL.

- Lựa chọn phương pháp thu thập minh chứng: Với 94% và 86% số CB, GV lần lượt xác định 2 phương pháp *Thống kê số liệu* và *Nghiên cứu sản phẩm* là những phương pháp được các nhà trường sử dụng để thực hiện thu thập minh chứng. Các phương pháp khác như *Chuyên gia*; *Điều tra bằng bảng hỏi*; *Phỏng vấn*; *Quan sát có tỉ lệ CB, GV lựa chọn lần lượt là 5.0%; 7.5%; 3.0% và 34%*. Điều này cho thấy: các trường THPT vẫn dùng các phương pháp mang tính chất truyền thống để thu thập minh chứng, còn các phương pháp thu thập minh chứng mới (*mới đối với trường phổ thông*) mang lại tính chính xác cao lại ít được áp dụng.

- Xây dựng và thực hiện TĐG theo quy trình: Kết quả khảo sát cũng cho thấy các trường đã thực hiện quy trình TĐG do Bộ GD&ĐT đề ra.

Tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian, xác định nguồn kinh phí thực hiện

Thực trạng tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian, xác định nguồn kinh phí thực hiện của các trường THPT được thể hiện trong bảng số liệu sau:

Câu hỏi	Câu Trả lời	Kết quả lựa chọn	
		SL	Tỉ lệ (%)
Nhà trường đã huy động mọi thành viên trong nhà trường tham gia hoạt động TĐG?	Đúng	24	12.0
	K. đúng	154	77.0
	K.biết	22	11.0
Nhà trường đã có sự “chuyên môn hóa” trong tổ chức nhân sự để tiến hành TĐG (<i>xác định rõ: người thực hiện, người chỉ đạo, kiểm tra, điều chỉnh</i>)?	Có	24	12.0
	Không	142	71.0
	K.rõ	34	17.0
Nhà trường đã thành lập nhóm cố vấn và nhóm chuyên gia kỹ thuật để các nhóm này tham gia tư vấn, chỉ đạo kỹ thuật thực hiện hoạt động TĐG trong nhà trường?	Có	22	11.0
	Không	138	69.0
	K.rõ	40	20.0
Khi tổ chức hoạt động TĐG nhà trường đã thực hiện sự phân bổ thời gian và dự kiến nguồn kinh phí thực hiện từng công việc đánh giá	Có	27	13.5
	Không	156	78.0
	K.rõ	17	8.5

Từ bảng số liệu trên ta thấy: các trường THPT chưa thực hiện tốt nội dung tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian, xác định nguồn kinh phí thực hiện TĐG.

Kết quả thực hiện TĐG theo các lĩnh vực được lựa chọn

Các lĩnh vực TĐG được trường THPT lựa chọn và mức độ thực hiện TĐG đối với các lĩnh vực đó được phản ánh trong bảng sau :

Lĩnh vực TĐG	Nhà trường có thực hiện (<i>tỉ lệ %</i>)		KQ đạt được nếu có thực hiện TĐG (<i>tỉ lệ %</i>)		
	<i>Không</i>	<i>Có</i>	<i>Tốt</i>	<i>B.T</i>	<i>K. tốt</i>
Xem xét sứ mệnh và mục tiêu	100.0	0.0			

Nhu cầu cần đánh giá của mỗi cá nhân, tập thể, môn học, nhà trường	98.0	2.0	0.0	0.0	2.0
Quản lý phát triển nội dung, chương trình học tập của HS	100.0	0.0			
Đánh giá: CB, GV và HS, môi trường học tập, bầu “không khí” trong trường	2.5	97.5	29.0	51.0	17.5
CSVC, TBDH, tài chính và tài liệu học tập của HS.	0.0	100.0	18.0	61.0	21.0
Quan hệ giữa nhà trường, gia đình và xã hội	0.0	100.0	25.0	47.0	28.0
Hoạt động GD và kết quả GD	0.0	100.0	11.5	63.5	25.0
Công tác tổ chức và quản lý nhà trường	0.0	100.0	9.0	53.0	38.0
So sánh kết quả TĐG của nhà trường với các trường THPT khác.	100.0	0.0			

Từ bảng số liệu, kết hợp với phỏng vấn sâu cho thấy: các trường THPT đã tiến hành TĐG nhà trường trên một số lĩnh vực theo quy định của Bộ GD&ĐT, trong đó lĩnh vực đánh giá *CB, GV và HS, môi trường học tập* thực hiện tốt nhất, lĩnh vực *Công tác tổ chức và quản lý nhà trường* thực hiện kém nhất. Một số lĩnh vực quan trọng như: *Xem xét sức mệnh và mục tiêu; đánh giá Nhu cầu cần đánh giá của mỗi cá nhân, tập thể, môn học và nhà trường; đánh giá Quản lý phát triển nội dung, chương trình học tập của HS; So sánh kết quả TĐG của nhà trường với các trường THPT khác* thì chưa được thực hiện.

Viết báo cáo TĐG: Báo cáo TĐG đã phản ánh được chất lượng của nhà trường trong năm học, đã đưa ra một số đề nghị điều chỉnh để duy trì chất lượng của nhà trường, nhưng chưa đưa ra được các biện pháp và kiến nghị thay đổi để nâng cao chất lượng. Báo cáo TĐG không được đưa ra xin ý kiến CB, GV một cách rộng rãi để có thể chỉnh sửa, hoàn thiện trước khi công bố.

Công bố kết quả TĐG: 100% CB, GV khẳng định kết quả TĐG được thông báo rộng rãi tới CB, GV, HS và CMHS nhà trường. Nhưng kết quả TĐG chưa được thông báo rộng rãi tới tất cả các đối tượng quan tâm tới chất lượng nhà trường.

* Thực trạng TĐG cấp bộ môn

Lập kế hoạch và triển khai thực hiện kế hoạch chất lượng môn học

Kết quả khảo sát cho thấy:

- Với 95.5% CB, GV được hỏi xác nhận tổ (nhóm) chuyên môn thực hiện giảng dạy theo mục tiêu môn học do Bộ GD&ĐT quy định. Như vậy, các trường THPT thực hiện giảng dạy theo mục tiêu môn học do Bộ quy định. Đây là một hạn chế vì mong muốn của HS ở mỗi lớp, mỗi trường là khác nhau nên tổ chức hoạt động dạy học như đã nêu chưa đáp ứng mong muốn của HS.

- 100% CB, GV xác nhận các trường THPT chưa xác định chuẩn môn học với các hệ tham chiếu tương ứng phù hợp với mục tiêu môn học do tổ (nhóm) chuyên môn xây dựng.

- Đa số CB, GV xác nhận các trường, tổ (nhóm) chuyên môn chưa cụ thể hóa hệ tham chiếu bằng các nội dung, công việc cần làm, chưa tổ chức hướng dẫn GV cách thực hiện các quy trình chất lượng và chưa triển khai thực hiện các quy trình chất lượng theo chuẩn môn học đã xác định.

Kết hợp khảo sát với phỏng vấn và nghiên cứu sản phẩm cho thấy các nhà trường, tổ (nhóm) bộ môn chưa thực hiện tốt việc lập kế hoạch và thực hiện kế hoạch chất lượng môn học.

Ý kiến CBQL: Đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT đã đặt ra yêu cầu với ngành GD&ĐT cần nâng cao năng lực thực hiện của người học. Do vậy, các cơ sở giáo dục cần tập trung vào việc hình thành kỹ năng, giáo dục hành vi, thái độ cho học sinh trên cơ sở những kiến thức được trang bị. Trong trường phổ thông, kiến thức ở nhiều môn học chủ yếu nhằm mục đích hình thành kỹ năng và năng lực thực hiện cho học sinh.

Thực trạng TĐG chất lượng môn học

- Về đánh giá mục tiêu môn học: 85% CB, GV nhận định đánh giá chất lượng mục tiêu môn học của họ tập trung vào đánh giá kiến thức. Kết quả khảo sát kết hợp với kết quả phỏng vấn cho thấy xu hướng đề cao trang bị kiến thức, chưa quan tâm đúng mức tới trang bị kỹ năng, hành vi và thái độ mang tính phổ biến ở các nhà trường.

- Về chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá môn học: 93.5% CB, GV cho biết tổ (nhóm) bộ môn đang thực hiện theo chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá môn học do Bộ và sở GD&ĐT đề ra; 23.0% CB, GV cho rằng chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá môn học do tổ (nhóm) chuyên môn xây dựng. Điều này cho thấy các trường THPT chưa tự xây dựng được chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá môn học phù hợp với trình độ của HS nhà trường.

- Về quy trình TĐG và việc sử dụng kết quả TĐG môn học:

Về thực hiện quy trình TĐG: kết quả khảo sát cho thấy các trường THPT chưa thực hiện được quy trình TĐG chất lượng môn học trong ĐBCL.

Việc thu thập, xử lý minh chứng: có 84.5% số CB, GV được hỏi cho rằng nhà trường chưa thực hiện thu thập, xử lý minh chứng theo các bước đã đề ra. *Sử dụng kết quả TĐG môn học:* 100% CB, GV nhận định kết quả TĐG môn học được sử dụng làm số liệu báo cáo tổ, nhóm, nhà trường. Trong khi đó chỉ có 40.5% cho rằng kết quả TĐG được sử dụng để cải tiến việc dạy, học. *Duyệt báo cáo:* Tổ trưởng, nhóm trưởng đã có báo cáo TĐG chất lượng môn học và BGH nhà trường duyệt các báo cáo nói trên. Các giáo viên khác chưa có báo cáo TĐG chất lượng môn học

Tóm lại, TĐG chất lượng môn học như hiện nay chưa đáp ứng được TĐG chất lượng môn học theo cấp độ ĐBCL.

*** Nhận định về một số yếu tố tác động tới TĐG chất lượng ở trường THPT**

- Quy định của Bộ GD&ĐT chưa tạo điều kiện để các trường THPT có QTC và TNXH đối với hoạt động TĐG. Sự chỉ đạo của sở GD&ĐT đối với hoạt động TĐG của các trường THPT chưa quyết liệt; Sở chưa có cơ chế để tạo động lực thúc đẩy các trường THPT tự nguyện, tự giác tổ chức TĐG. Dẫn tới, hoạt động TĐG của các trường diễn ra chậm, hình thức, kết quả TĐG thiếu tính thuyết phục.

- Chất lượng trường THPT nhận được sự quan tâm của CB, GV. Tuy nhiên nhận thức, thông tin và kiến thức về TĐG của đội ngũ CB, GV còn nhiều hạn chế. Nhà trường thiếu cơ sở vật chất, thiết bị, kỹ thuật, tài chính để tổ chức TĐG. Khả năng tổ chức TĐG của đội ngũ CBQL chưa cao. Các trường THPT chưa thực hiện TĐG theo chuẩn và bằng các quy trình chất lượng...

* Nhận định chung về thực hiện TĐG ở các trường THPT của tỉnh Thái Bình

Những thành tựu của hoạt động TĐG: các trường THPT đã triển khai hoạt động TĐG theo kế hoạch của Bộ và sở GD&ĐT. Hoạt động TĐG được đảm bảo trên phương diện cơ sở pháp lý. Nhà trường đã sử dụng một số QTC song TNXH chưa cao.

Những hạn chế yếu kém của hoạt động TĐG

- Động lực TĐG chưa cao và mục đích TĐG chưa được xác định rõ ràng
- Nguyên tắc TĐG theo cấp độ ĐBCL chưa được thực hiện nghiêm ngặt.
- Các nhà trường phụ thuộc quá lớn vào các cơ quan quản lý cấp trên về kế hoạch tổ chức, chỉ đạo thực hiện và kiểm tra, điều chỉnh hoạt động TĐG.
- Điều kiện chung và điều kiện tiên quyết để nhà trường tổ chức hoạt động TĐG ở cấp độ ĐBCL phần lớn chưa được đáp ứng.

- Đối với TĐG cấp trường: nhà trường chưa thực hiện tốt việc lập kế hoạch, tổ chức và thực hiện kế hoạch TĐG.

- Đối với TĐG cấp bộ môn: Các tổ (nhóm) chuyên môn chưa xác định được mục tiêu chất lượng môn học phù hợp với mong muốn của HS; chưa xây dựng được chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá và quy trình đánh giá chất lượng môn học.

Nguyên nhân của những tồn tại nói trên

- Nguyên nhân khách quan: TĐG trong ĐBCL ở trường THPT là vấn đề mới do đó các trường chưa sẵn sàng cho việc tổ chức hoạt động TĐG. Các trường THPT chưa xác định đầy đủ và chưa có biện pháp hữu hiệu để ngăn ngừa những yếu tố ảnh hưởng không tích cực đến hoạt động TĐG ở trường THPT...

- Nguyên nhân chủ quan: Nhà trường chưa xây dựng được động lực cho hoạt động TĐG và chưa đủ khả năng, năng lực tổ chức hoạt động TĐG...

2.3. Kinh nghiệm thế giới và các hạn chế trong TĐG chất lượng ở trường THPT Việt Nam

2.3.1. Kinh nghiệm thế giới cho hoạt động TĐG ở trường THPT Việt Nam

Từ thực tiễn tổ chức TĐG ở một số nước có thể rút ra 08 bài học kinh nghiệm cho các trường THPT ở Việt Nam khi tiến hành TĐG trường học của mình.

2.3.2. Những hạn chế trong TĐG chất lượng ở trường THPT Việt Nam

- Các trường THPT chưa xác định đúng vị trí của TĐG trong hệ thống ĐBCL.
- Các điều kiện chung và điều kiện tiên quyết để thực hiện TĐG trong ĐBCL chưa được xác định, thực hiện. Các trường THPT chưa thực hiện TĐG theo chuẩn và bằng các quy trình chất lượng phù hợp với tình hình thực tiễn nhà trường.

- Trường THPT chưa thực hiện TĐG chất lượng môn học trong ĐBCL. Thiếu sự hợp tác giữa các trường THPT để thực hiện TĐG trong ĐBCL.

Kết luận chương 2

- TĐG chất lượng ở trường trung học trên thế giới: TĐG ở trường trung học là một hoạt động được tổ chức thường xuyên, bài bản tại nhiều quốc gia trên thế giới. Ở một số quốc gia (Hoa Kỳ), TĐG được thực hiện ở 2 cấp: cấp trường và bộ môn.

- TĐG chất lượng ở trường phổ thông Việt Nam: TĐG đã được các trường THPT quan tâm nhiều hơn trong thời gian gần đây. Tuy nhiên, quá trình triển khai, thực hiện TĐG gặp rất nhiều khó khăn, bất cập.

Tại Thái Bình, các trường THPT đã triển khai TĐG theo kế hoạch của Sở và Bộ GD&ĐT. TĐG đã được nhà trường, tổ, nhóm chuyên môn và GV triển khai thực hiện. Tuy nhiên: *Các trường chưa thực hiện QLCL bên trong để tạo tiền đề cho TĐG; Quy trình TĐG đang thực hiện chưa đáp ứng TĐG trong ĐBCL; Nguồn lực để thực hiện TĐG chưa đáp ứng yêu cầu cần có. Các trường THPT chưa thực hiện tốt nội dung TĐG được lựa chọn ở cấp trường; TĐG tập trung ở cấp trường và chưa được thực hiện ở cấp bộ môn; Nhận thức, xác định trách nhiệm của đội ngũ CB, GV đối với hoạt động TĐG chưa đúng mức. Năng lực TĐG của CB, GV còn nhiều hạn chế; Chưa có sự phối hợp và hỗ trợ giữa các trường THPT để tổ chức TĐG.*

- Từ thực tiễn TĐG trên thế giới và ở Việt Nam (nghiên cứu trường hợp điển hình ở Thái Bình) luận án đã nêu ra tám bài học kinh nghiệm cho các trường THPT ở Việt Nam khi tiến hành TĐG ở trường học của mình. Một số quốc gia trên thế giới đã thực hiện tốt hai chức năng cơ bản của TĐG trong ĐBCL là TĐG để nâng cao chất lượng thường xuyên và TĐG để chuẩn bị cho KĐCL. Còn TĐG ở trường THPT tỉnh Thái Bình chỉ thực hiện được chức năng TĐG để chuẩn bị cho KĐCL.

Cơ sở lý luận và thực tiễn cho thấy cần phải đề ra các biện pháp đổi mới TĐG ở trường THPT để đáp ứng yêu cầu của *Đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT Việt Nam.*

CHƯƠNG 3. CÁC BIỆN PHÁP ĐỔI MỚI TỰ ĐÁNH GIÁ Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG VIỆT NAM

3.1. Bối cảnh và nguyên tắc đề xuất biện pháp

3.1.1. Bối cảnh, thời cơ, thách thức đối với chất lượng và hoạt động TĐG chất lượng ở các trường THPT

- Bối cảnh: *Trên thế giới*, xu hướng hội nhập, toàn cầu hóa; sự phát triển mạnh mẽ như vũ bão của cách mạng khoa học công nghệ; quá trình phi tập trung hóa và đại chúng hóa giáo dục... đòi hỏi phải nâng cao chất lượng GD&ĐT. *Ở Việt Nam*, chất lượng giáo dục đào tạo và nguồn nhân lực chưa đáp ứng yêu cầu. Nghị quyết số 29-NQ/TW đặt ra yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

- Một số vấn đề đặt ra đối với giáo dục trung học phổ thông Việt Nam

Luận án đã nêu ra ba thời cơ, hai thách thức đối với giáo dục phổ thông và đề tranh thủ thời cơ, đối phó với thách thức các trường THPT cần thực hiện TĐG trong ĐBCL.

3.1.2. Các nguyên tắc đề xuất biện pháp

Các nguyên tắc bảo đảm: tính lý luận; tính thực tiễn; tính đồng bộ; tính cấp thiết và tính khả thi

3.2. Một số biện pháp đổi mới hoạt động TĐG ở trường THPT

Luận án đề xuất 6 biện pháp đổi mới tự đánh giá ở trường THPT

3.2.1. Thực hiện quản lý chất lượng bên trong để tạo tiền đề cho TĐG

Việc thực hiện QLCL bên trong tập trung vào một số nội dung: xác định sứ mệnh, đề ra mục tiêu và chuẩn chất lượng của nhà trường và đối với mỗi môn học

Ý nghĩa, mục tiêu của biện pháp

Ý nghĩa của biện pháp:

- Xác định sứ mệnh, đề ra mục tiêu chất lượng của nhà trường, môn học là bước đi cần thiết, thể hiện sự tôn trọng quyền lợi của HS. Biện pháp này giúp nhà trường và CB, GV quan tâm đúng mức tới nhu cầu học tập của HS.

- Chuẩn chất lượng đối với nhà trường, môn học là sự cụ thể hóa tuyên bố sứ mệnh, mục tiêu chất lượng đã được xác định; chỉ ra cái đích về chất lượng mà nhà trường, GV cần hướng tới.

Mục tiêu của biện pháp: Mục tiêu của nhà trường và mục tiêu của các môn học, kèm theo các chuẩn chất lượng của nhà trường, môn học bám sát chuẩn của Bộ GD&ĐT, phù hợp với năng lực HS nhà trường được nhà trường đưa ra.

Nội dung thực hiện biện pháp:

- Nhà trường, tổ (nhóm) bộ môn kiểm tra, rà soát việc xây dựng kế hoạch chất lượng của tổ chức mình; tiến hành lập, chỉnh sửa, bổ sung kế hoạch này nếu cần.

- Xác định các lĩnh vực (nội dung) nhà trường, tổ (nhóm) bộ môn cần đánh giá trong ĐBCL. Xây dựng chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá môn học.

Điều kiện thực hiện biện pháp:

- Áp dụng Luật giáo dục 2005, Luật giáo dục sửa đổi 2009 và Quyết định số 1215/QĐ-BGDĐT, ngày 04 tháng 4 năm 2013 của Bộ GD&ĐT.

- Nhà trường, GV cần nắm được nhu cầu, mong muốn học tập của HS và thường xuyên cập nhật nhu cầu, mong muốn của HS.

3.2.2. Hoàn thiện quy trình TĐG để thực hiện TĐG theo cấp độ ĐBCL

Ý nghĩa, mục tiêu của biện pháp

Ý nghĩa: Quy trình TĐG chất lượng nhà trường, môn học trong ĐBCL sẽ giúp hoạt động TĐG nhà trường, môn học diễn ra tuần tự, logic, khoa học, đạt kết quả cao.

Mục tiêu: Hoàn thiện quy trình TĐG chất lượng nhà trường, đề xuất quy trình TĐG môn học theo trình tự các bước thực hiện một cách chi tiết.

Nội dung thực hiện biện pháp:

Hoàn thiện quy trình TĐG chất lượng nhà trường, khi đó quy trình TĐG sẽ gồm 5 bước: *Chuẩn bị TĐG; Thiết kế quá trình TĐG và công cụ thu thập minh chứng; Tổ chức triển khai TĐG; Viết báo cáo TĐG, đề xuất biện pháp cải tiến; Công bố kết quả TĐG.* Đề xuất quy trình TĐG chất lượng môn học gồm có 3 bước: *Lập kế hoạch TĐG chất lượng môn học; Tiến hành TĐG (thu thập, phân tích, đánh giá các minh chứng, kết luận, kiến nghị); Công bố kết quả TĐG, sử dụng kết quả TĐG để cải tiến việc dạy, học.*

Điều kiện thực hiện biện pháp

Nhà trường, tổ, nhóm chuyên môn và đội ngũ CB, GV được trao QTC gắn với TNXH để xây dựng quy trình TĐG chất lượng nhà trường, môn học.

Việc hoàn thiện quy trình TĐG chất lượng nhà trường, xây dựng quy trình TĐG chất lượng môn học cần có sự tham gia của các chuyên gia, đội ngũ nhân viên kỹ thuật.

3.2.3. Tăng cường các nguồn lực và thực hiện các nội dung TĐG chất lượng được lựa chọn ở cấp trường

Ý nghĩa, mục tiêu của biện pháp

Ý nghĩa: Nguồn lực là một yếu tố không thể thiếu để thực hiện TĐG; TĐG chất lượng nhà trường theo các lĩnh vực lựa chọn giúp nhà trường xác định mức độ đạt được về chất lượng của nhà trường so với mục tiêu và chuẩn chất lượng đã xác định, từ đó, có sự điều chỉnh thích hợp.

Mục tiêu: Xác định những yêu cầu cần có về nguồn lực để thực hiện TĐG trong ĐBCL; xây dựng phương án tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian, xác định nguồn kinh phí thực hiện; thực hiện TĐG theo các lĩnh vực đã xác định.

Nội dung thực hiện biện pháp

- Tăng cường các nguồn lực: nguồn lực được nêu ra ở đây bao gồm chất lượng nguồn nhân lực; vật lực, kỹ thuật, thiết bị và tài chính.

- Xây dựng phương án tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian, xác định nguồn kinh phí để thực hiện kế hoạch TĐG theo chu kỳ 5 năm (60 tháng).

- Thực hiện TĐG chất lượng các lĩnh vực (nội dung) đã xác định.

Điều kiện thực hiện biện pháp

- Áp dụng Nghị định số 43/2006/NĐ-CP; Nghị quyết số 05/2005/NQ-CP và một số văn bản khác của Chính phủ để tăng cường nguồn lực TĐG.

- Biện pháp này sẽ không thể thực hiện được hoặc nếu có thực hiện sẽ không đạt kết quả như mong muốn nếu nhà trường không thực hiện hay thực hiện không tốt việc quản lý chất lượng bên trong (*không đề ra mục tiêu chất lượng; không xây dựng được chuẩn chất lượng với các lĩnh vực đánh giá hoặc chuẩn chất lượng không chi tiết; chưa có quy trình tự đánh giá hay đã có quy trình tự đánh giá nhưng nhà trường không thực hiện đúng các bước như quy trình đã đề ra*).

3.2.4. Thực hiện tự đánh giá cấp bộ môn

TĐG cấp bộ môn trong luận án này tập trung vào TĐG chất lượng môn học.

Ý nghĩa, mục tiêu của biện pháp

TĐG chất lượng môn học giúp đội ngũ GV: đánh giá đúng chất lượng của môn học so với chuẩn chất lượng đề ra, xác định được tồn tại, tìm biện pháp khắc phục tồn tại để nâng cao chất lượng môn học.

Mục tiêu của biện pháp là lập kế hoạch TĐG, triển khai TĐG và công bố kết quả TĐG chất lượng môn học.

Nội dung thực hiện biện pháp

- Tổ (nhóm) chuyên môn, GV căn cứ chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá và quy trình TĐG chất lượng môn học để lập kế hoạch TĐG chất lượng môn học.

- Phổ biến kế hoạch TĐG chất lượng môn học tới đội ngũ GV trong tổ (nhóm) chuyên môn và thực hiện bồi dưỡng kỹ năng TĐG cho đội ngũ GV.

- Thực hiện quy trình TĐG chất lượng môn học trong trường THPT.

- Sử dụng kết quả TĐG để cải tiến việc dạy và học của GV, HS.

Điều kiện thực hiện biện pháp:

Một là, các tổ, nhóm chuyên môn và các GV xác định mục tiêu môn học đối với từng đối tượng học sinh cho từng năm học và cả cấp học. *Hai là*, tổ, nhóm chuyên môn

và các GV cần xây dựng được chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá và nắm vững quy trình TĐG chất lượng môn học. *Ba là*, có sự ủng hộ của lãnh đạo nhà trường. *Bốn là*, sự ủng hộ của đội ngũ GV trong các tổ, nhóm chuyên môn. *Năm là*, sự cộng tác của HS.

3.2.5. Nâng cao năng lực tự đánh giá cho đội ngũ cán bộ, giáo viên

Biện pháp này tập trung vào hai nội dung chính: Nâng cao nhận thức, cung cấp thông tin và bồi dưỡng năng lực tự đánh giá cho đội ngũ cán bộ, giáo viên.

Ý nghĩa, mục tiêu của biện pháp

Ý nghĩa:

- Số đông CB, GV ở các trường THPT chưa nhận thức đúng về TĐG, chưa xác định đúng trách nhiệm của bản thân nên chưa tích cực, tự giác tham gia hoạt động TĐG. Việc xác định và thực hiện biện pháp này sẽ góp phần nâng cao nhận thức, định rõ trách nhiệm của đội ngũ CB, GV khi tham gia hoạt động TĐG trong nhà trường

- Chất lượng nguồn nhân lực góp phần quyết định đến kết quả TĐG. Do đó, đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực TĐG cho đội ngũ CB, GV là rất cần thiết.

Mục tiêu:

- Sau khi thực hiện biện pháp, đội ngũ CB, GV các trường THPT tự giác, tích cực tham gia hoạt động TĐG và tích cực tham gia bồi dưỡng năng lực TĐG do nhà trường và do các cơ quan quản lý cấp trên triển khai.

- Xác định những nội dung quan trọng và điều kiện thực hiện của kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực TĐG chất lượng cho đội ngũ CB, GV.

Nội dung thực hiện biện pháp

- Xây dựng và triển khai kế hoạch tuyên truyền, nâng cao nhận thức cho CB, GV.

- Xác định và tiến hành cung cấp những thông tin có liên quan đến hoạt động TĐG cần cung cấp cho đội ngũ CB, GV. Hướng dẫn, giúp đỡ CB, GV tìm kiếm thông tin có liên quan đến TĐG trên sách, báo và trên Internet.

- Tăng cường bồi dưỡng năng lực TĐG cho đội ngũ CB, GV với 3 nội dung chính sau: *Thứ nhất*, huy động mọi CB, GV của nhà trường tham gia vào hoạt động TĐG; phổ biến kỹ thuật TĐG cho đội ngũ CB, GV nhà trường. *Thứ hai*, thực hiện kế hoạch bồi dưỡng nâng cao năng lực TĐG chất lượng cho đội ngũ CB, GV. *Thứ ba*, thực hiện việc chuyên môn hóa đội ngũ CB, GV để thực hiện TĐG cấp độ nhà trường

Điều kiện thực hiện biện pháp:

- Quy hoạch phát triển nguồn nhân lực ngành Giáo dục giai đoạn 2011-2020; Chiến lược phát triển Giáo dục 2011- 2020 của Chính phủ,...

- Đội ngũ cán bộ quản lý các trường THPT cần thể hiện vai trò gương mẫu, tiên phong đi đầu trong việc thực hiện biện pháp này.

- Tài chính, thiết bị, kỹ thuật, thời gian... để thực hiện kế hoạch bồi dưỡng.

3.2.6 Tăng cường sự phối hợp và hỗ trợ giữa các trường THPT trong việc tổ chức TĐG

Ý nghĩa, mục tiêu của biện pháp

TĐG trong ĐBCL là một hoạt động mới. Do đó tăng cường sự phối hợp, hỗ trợ giữa các trường THPT sẽ tạo cơ hội, điều kiện tốt nhất để các trường THPT thực hiện thành công TĐG trong ĐBCL.

Các trường THPT xác định được những nội dung có thể phối hợp, hỗ trợ để tổ chức TĐG trong ĐBCL.

Nội dung thực hiện biện pháp

- Xác định điểm mạnh, điểm yếu của mỗi nhà trường và xác định những mục tiêu, nội dung, lợi ích chung có thể phối hợp, hỗ trợ giữa các nhà trường.
- Xây dựng và triển khai hợp tác, hỗ trợ trong tổ chức, quản lý hoạt động TĐG.
- Đánh giá mức độ hợp tác và lợi ích thu được trong mối quan hệ hợp tác, hỗ trợ giữa các nhà trường để thực hiện hoạt động TĐG.

Điều kiện thực hiện biện pháp: Cần minh bạch, cởi mở trong hợp tác giữa các trường. Đảm bảo nguyên tắc tôn trọng lợi ích của các bên tham gia, không xuất hiện mối đe dọa đối với chất lượng của bất kể bên nào.

3.3. Khảo nghiệm và thử nghiệm biện pháp được đề xuất

3.3.1. Khảo nghiệm về tính cấp thiết và tính khả thi của các biện pháp

- Mục đích khảo nghiệm: Khảo nghiệm để tìm hiểu, phân tích quan điểm của đội ngũ CB, GV trường THPT đối với các biện pháp đổi mới TĐG ở trường THPT được đề xuất trong luận án.

- Nội dung khảo nghiệm: Khảo nghiệm tính cấp thiết và tính khả thi của 6 biện pháp đổi mới TĐG ở trường THPT.

- Mẫu khảo nghiệm: (xem thêm phần phụ lục)

- Phương pháp, đối tượng tham gia khảo nghiệm: Phương pháp khảo nghiệm bằng phiếu hỏi. Đối tượng tham gia khảo nghiệm là 200 CB, GV của 10 trường THPT ở 4 huyện, thành phố của tỉnh Thái Bình.

- Kết quả khảo nghiệm được thể hiện trong biểu đồ số 2 và số 3 trong luận án.

Kết quả khảo nghiệm cho thấy: các biện pháp luận án đưa ra đều mang cấp thiết và tính khả thi cao với tổng các mức rất cấp thiết, cấp thiết và rất khả thi, khả thi trên 75%, trong đó biện pháp 4 *Thực hiện tự đánh giá cấp bộ môn* có tính cấp thiết, khả thi cao nhất; Để thực hiện tốt TĐG trong ĐBCL trường THPT cần sớm thực hiện các biện pháp *Thực hiện quản lý chất lượng bên trong để tạo tiền đề cho tự đánh giá; Hoàn thiện quy trình tự đánh giá để thực hiện tự đánh giá theo cấp độ đảm bảo chất lượng;...*

3.3.2. Thử nghiệm biện pháp đề xuất

- Lý do, mục đích, yêu cầu của việc thử nghiệm:

Lý do thử nghiệm: TĐG chất lượng môn học chưa được các trường THPT tiến hành nên cần thử nghiệm; Mục tiêu, chuẩn chất lượng và các quy trình chất lượng môn học chưa được thực hiện; Chưa có sự phối hợp giữa các trường THPT có quy mô nhỏ hoặc các môn học có ít GV để thực hiện TĐG.

Mục đích, yêu cầu của việc thử nghiệm: Kiểm chứng tính khả thi của một số biện pháp được đề xuất. Việc thử nghiệm được thực hiện công khai, minh bạch.

- Giả thuyết thử nghiệm: Phối hợp giữa các trường THPT và phối hợp giữa tổ, nhóm cùng bộ môn của các trường để xác định chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá, quy trình TĐG, triển khai thực hiện TĐG chất lượng môn học sẽ góp phần vào sự thành công của TĐG cấp bộ môn.

- Nội dung thử nghiệm: Thử nghiệm một phần của các biện pháp 1,2 và 6 và thử nghiệm biện pháp 4 *Thực hiện tự đánh giá cấp bộ môn* với môn học cụ thể là môn Sinh học của trường THPT.

- Mẫu thử nghiệm: gồm 2 mẫu.

- Tiêu chí đánh giá thử nghiệm: CB, GV, HS hai trường tích cực tham gia. Chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá và quy trình đánh giá môn Sinh học của trường THPT được xây dựng và hoàn thiện.

- Thời gian, địa điểm thử nghiệm

Thời gian thử nghiệm: Từ tháng 8 năm 2013 đến tháng 05 năm 2014.

Địa điểm thử nghiệm: THPT Đông Tiền Hải và THPT Chu Văn An.

- Mô tả bối cảnh các trường THPT được chọn thử nghiệm

- Tiến trình thử nghiệm:

Tháng 8/2013 đến tháng 12/2013, NCS cùng với đại diện BGH và giáo viên dạy môn Sinh của hai trường THPT Đông Tiền Hải và trường THPT Chu Văn An thử nghiệm một phần của biện pháp 1, biện pháp 2 và biện pháp 6.

Từ tháng 01/2014 đến tháng 05/2014, tiến hành thử nghiệm biện pháp 4 đối với môn Sinh học. Tháng 6/2014, tổng kết kết quả thử nghiệm các biện pháp đã nêu.

- Kết quả thử nghiệm: Kế hoạch thử nghiệm được sở GD&ĐT, hai trường THPT đồng thuận, nhất trí cao.

Kết quả thu được:

+ Về số lượng CB, GV, học sinh tham gia thử nghiệm: Có 15 CB, GV của hai trường THPT tham gia vào các hoạt động thử nghiệm, trong đó số giáo viên dạy môn Sinh là 9/9 đạt tỉ lệ 100%. Có 1500 học sinh ở cả 3 khối 10, 11 và 12 của hai trường THPT được đánh giá kết quả học tập, trong đó THPT Chu Văn An là 700, THPT Đông Tiền Hải là 800.

+ Về góc độ khoa học, chuyên môn: Chuẩn đầu ra, Chuẩn đánh giá và Quy trình đánh giá chất lượng môn Sinh học trung học phổ thông được hai trường thống nhất thông qua. Kết quả áp dụng Chuẩn đánh giá đã xây dựng vào đánh giá kết quả học môn Sinh của học sinh hai trường được thể hiện như sau:

Cấp độ đạt	Số lượng HS đạt/ số lượng HS áp dụng	Tỷ lệ %
Đạt cấp độ 4	122/1500	8.1
Đạt cấp độ 3	263/1500	17.5
Đạt cấp độ 2	618/1500	41.2
Đạt cấp độ 1	459/1500	30.6
Không đạt	38/1500	2.6
Tổng	1500	100%

+ Về góc độ xã hội: Hoạt động thử nghiệm đã được CB, GV, HS tích cực tham gia và cha mẹ học sinh nhiệt tình ủng hộ.

- Tổ chức hội thảo, chuyên gia đánh giá kết quả thử nghiệm.

Hội thảo lần 1: Giới thiệu các biện pháp đổi mới hoạt động TĐG ở trường THPT và đề xuất kế hoạch thử nghiệm một số biện pháp.

Kết quả đạt được: Lãnh đạo sở GD&ĐT và lãnh đạo hai trường THPT đồng ý cho triển khai thử nghiệm.

Hội thảo lần 2 Triển khai thử nghiệm ở các trường THPT.

Kết quả đạt được: CBQL, đội ngũ giáo viên dạy môn Sinh học, học sinh ủng hộ và cam kết tích cực tham gia vào kế hoạch thử nghiệm.

Hội thảo lần 3 Đánh giá kết quả thử nghiệm

Kết quả đạt được: Báo cáo kết quả thử nghiệm và kết luận về việc thử nghiệm.

Báo cáo kết quả thử nghiệm:

Đối với thử nghiệm một phần các biện pháp 1, biện pháp 2 và biện pháp 6

(1) Điểm mạnh:

- Hai trường THPT đã thành công trong việc phối hợp tổ chức hoạt động TĐG.
- Phát huy tối đa thế mạnh của từng trường cũng như khắc phục các hạn chế cơ bản như thiếu kinh nghiệm tổ chức, thiếu nhân lực ...
- Tiết kiệm kinh phí, rút ngắn thời gian và nâng cao chất lượng của chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá và quy trình đánh giá môn học được xây dựng.
- Chuẩn đầu ra, chuẩn đánh giá và quy trình TĐG chất lượng môn Sinh học THPT (áp dụng cho Thái Bình) được xây dựng thành công.

(2) Điểm yếu:

- Đội ngũ CB, GV chưa nắm chắc lí luận và năng lực tổ chức TĐG còn hạn chế.
- Thiếu cơ chế tổ chức sự phối hợp giữa các trường THPT trong việc tổ chức hoạt động TĐG. Nguồn lực, vật lực, tài chính... để tổ chức TĐG thiếu thốn

Đối với biện pháp 4 *Thực hiện tự đánh giá cấp bộ môn*

(1) Điểm mạnh:

- Giáo viên dạy Sinh của hai trường đã tích cực tham gia, hưởng ứng.
- Ứng dụng chuẩn đánh giá vào đánh giá chất lượng học tập môn Sinh trong các nhà trường đã mang lại kết quả như mong muốn.

(2) Điểm yếu: Tôn công sức, thời gian, tài chính

Kết luận về việc thử nghiệm:

- Việc thử nghiệm đã thành công, giả thuyết thử nghiệm đã được chứng minh. Kết quả thử nghiệm cho thấy: các biện pháp này đã đáp ứng được vấn đề đặt ra đối với việc tổ chức TĐG trong ĐBCL, đủ cơ sở để triển khai nhân rộng trong thời gian tới. TĐG chất lượng môn học trong ĐBCL là cần thiết, cần tổ chức TĐG chất lượng các môn học khác.

- Kết quả thử nghiệm cần được phổ biến rộng rãi.
- NCS cần tiếp tục triển khai thử nghiệm các biện pháp còn lại.

Kết luận chương 3

- Hội nhập và toàn cầu hóa đòi hỏi các trường THPT đổi mới hoạt động TĐG để nâng cao chất lượng nhà trường.

- Căn cứ vào cơ sở lí luận và thực tiễn hoạt động TĐG, luận án đã đề xuất 6 biện pháp đổi mới TĐG trong ĐBCL ở các trường THPT.

- Kết quả khảo nghiệm cho thấy 6 biện pháp nói trên đều mang tính cấp thiết và tính khả thi cao. Kết quả thử nghiệm một phần đối với các biện pháp 1, 2 và 6, thử

nghiệm biện pháp 4 đã thành công. Kết quả thử nghiệm cho thấy thực hiện tốt chức năng TĐG để nâng cao chất lượng thường xuyên sẽ góp phần thực hiện chức năng TĐG để chuẩn bị cho kiểm định chất lượng.

KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

1. KẾT LUẬN

1.1. Về cơ sở lý luận

- Dựa trên kết quả so sánh, phân tích các cách tiếp cận khái niệm chất lượng đã có, luận án đưa ra khái niệm chất lượng, chất lượng trường THPT, quản lý chất lượng trường THPT và TĐG chất lượng ở trường THPT.

- TĐG thực chất chỉ tồn tại một cách đúng nghĩa ở cấp độ ĐBCL. TĐG trong ĐBCL có hai chức năng cơ bản là nâng cao chất lượng thường xuyên và chuẩn bị cho kiểm định chất lượng (đánh giá ngoài). TĐG trong ĐBCL được thực hiện theo chuẩn, bằng các quy trình chất lượng.

- Điều kiện để thực hiện TĐG trong ĐBCL là trường THPT cần có quyền tự chủ và trách nhiệm xã hội về hoạt động TĐG, cần phải thực hiện 02 điều kiện tiên quyết: i) nhà trường lập kế hoạch chất lượng; và ii) nhà trường thường xuyên thực hiện kế hoạch chất lượng (thực hiện các quy trình chất lượng để đạt chuẩn và mục tiêu chất lượng).

- Nội dung TĐG trong ĐBCL: Các trường THPT cần thực hiện TĐG trong ĐBCL ở hai cấp, cấp trường và cấp bộ môn. Trong đó TĐG cấp bộ môn với nội dung chính là TĐG chất lượng môn học

TĐG cấp trường gồm 6 nội dung công việc chính: *i) lựa chọn mô hình đánh giá; ii) lập kế hoạch TĐG (lựa chọn lĩnh vực TĐG, xác định các phương pháp thu thập minh chứng, xây dựng quy trình TĐG); iii) tổ chức nhân sự, phân bổ thời gian, xác định nguồn kinh phí thực hiện; iv) tiến hành trình tự đánh giá; v) phân tích, đánh giá và chuẩn bị báo cáo TĐG; và iv) công bố kết quả TĐG.* TĐG cấp bộ môn trong luận án này tập trung vào TĐG chất lượng môn học với các nội dung chính như: *Xây dựng chuẩn đầu ra; chuẩn đánh giá; xây dựng và thực hiện quy trình TĐG chất lượng môn học.*

- Hoạt động TĐG ở trường THPT chịu sự tác động trực tiếp và gián tiếp của nhiều yếu tố như quy định của Bộ, sự chỉ đạo của sở GD&ĐT và các yếu tố thuộc về nhà trường.

1.2. Về cơ sở thực tiễn

- TĐG ở trường trung học là hoạt động được tổ chức bài bản tại nhiều quốc gia trên thế giới.

- Ở Việt Nam: các trường THPT đã triển khai TĐG theo kế hoạch của Sở và Bộ GD&ĐT. Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu trường hợp điển hình ở Thái Bình cho thấy các trường THPT chưa thực hiện QLCL bên trong để tạo tiền đề cho hoạt động TĐG; quy trình TĐG đang thực hiện chưa đáp ứng TĐG trong ĐBCL; nguồn lực để thực hiện TĐG hạn chế; nhà trường chưa thực hiện tốt các nội dung TĐG được lựa chọn, chưa thực hiện TĐG ở cấp bộ môn; CB, GV thiếu thông tin, kiến thức về TĐG, năng lực TĐG còn nhiều hạn chế... dẫn tới TĐG ở trường THPT mới đáp ứng chức năng phục vụ cho KĐCL, chưa đáp ứng chức năng nâng cao chất lượng nhà trường.

Từ thực tiễn TĐG, luận án đã rút ra 08 bài học kinh nghiệm cho các trường THPT ở Việt Nam khi tiến hành TĐG trường học của mình. Thực tiễn cũng cho thấy một số quốc gia trên thế giới đã thực hiện tốt cả hai chức năng của TĐG trong ĐBCL, các trường THPT ở Việt Nam (*trường hợp điển hình ở Thái Bình*) mới thực hiện được chức năng TĐG để phục vụ kiểm định chất lượng.

1.3. Về biện pháp: Căn cứ vào lí luận, kết hợp với thực tiễn, luận án đã đề xuất 6 biện pháp đổi mới TĐG trong ĐBCL.

Kết quả khảo nghiệm ý kiến của đội ngũ CB, GV cho thấy các biện pháp được đề xuất được đánh giá cao về tính cấp thiết và tính khả thi. Một phần các biện pháp 1, 2, 6 và biện pháp 4 đã được thử nghiệm thành công. Điều này cho thấy tính khả thi của các biện pháp được đề xuất.

2. KIẾN NGHỊ

2.1. Đối với Bộ GD&ĐT

Bộ GD&ĐT sớm triển khai việc đổi mới chương trình giáo dục phổ thông, tạo lập hành lang pháp lý cho phép các trường THPT có QTC trong việc tổ chức TĐG trong ĐBCL.

2.2. Đối với các sở GD&ĐT

- Sở GD&ĐT cần xây dựng cơ chế để thúc đẩy hoạt động TĐG trong ĐBCL ở các trường THPT.

- Cung cấp (hỗ trợ) tài chính cho các trường THPT để các trường có thể lập và thực hiện kế hoạch bồi dưỡng năng lực quản lý, tổ chức hoạt động TĐG cho đội ngũ CB, GV.

- Sở là đầu mối kết nối hoạt động phối hợp giữa các trường THPT trong việc tổ chức TĐG.

2.3. Đối với các trường THPT

- Thực hiện TĐG trong ĐBCL (TĐG theo Chuẩn, bằng các quy trình chất lượng) và trước khi tiến hành TĐG nhà trường cần thực hiện tốt QLCL bên trong.

- Thực hiện đủ, đúng, theo trình tự các bước của quy trình TĐG trong ĐBCL.

- Các trường THPT cần triển khai TĐG trong ĐBCL ở hai cấp: cấp trường và cấp bộ môn.

- Đẩy mạnh công tác xã hội hóa giáo dục khi thực hiện TĐG trong ĐBCL

- Các trường THPT cần tiếp tục xây dựng quy trình nâng cao chất lượng trường THPT; tiếp tục thử nghiệm TĐG chất lượng môn học đối với các môn học khác; xây dựng cơ chế, chính sách để tạo động lực TĐG đối với các đơn vị, các tập thể, cá nhân trong trường.

Những vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu sau khi bảo vệ luận án

Quy trình nâng cao chất lượng trường THPT .

Cơ chế, chính sách để tạo động lực TĐG đối với các tập thể, cá nhân.

Thử nghiệm TĐG chất lượng môn học với các môn học khác.